

4 березня Володимиру ІВАСЮКУ виповнилося б 65 років

У пісню щастя наспівав

Ольга КЛЕЙМЕНОВА

Відтоді, як журнал «Віче» вшановував добіркою матеріалів пам'ять про композитора і поета Володимира Івасюка, пролетіло п'ять років. А йому і колись, і нині – не більше тридцяти: віку загибелі на злеті.

У звукоряді окремого прожитого життя добірка круглих дат асоціюється з вервечкою випуклих клавів. Є поміж них чорні й білі – залежно від кольору подій. Пробігаєш клавішами особистих ювілеїв Івасюка, зіставляєш контексти минувшини-сьогодення та фіксуєш, як відомі факти набувають нових інтонацій. Отже...

50 років тому, 1964-го, 15-річний Володя написав свою першу пісню – «Колискову» на вірші батька Михайла Івасюка. Тоді само кіцманський хлопчина організував у своїй школі вокально-інструментальний ансамбль. Солісти ВІА бітлівської доби й на просторах Країни Рад були більше, ніж боги. Щоправда, Володимир тоді такими велеречивими метафорами навряд чи оперував. Ледей відчувши в собі поклик піснярства, зорієнтував себе на... лікарське майбутнє та вступив до Чернівецького медінституту.

40 років тому, 1974-го, коли в послужному списку композитора Івасюка вже значилися кілька перемог всесоюзної ваги, Софія Ротару з його піснею «Водограй» виборола головний приз на міжнародному фестивалі в Сопоті. Бути лікарем Івасюкові не перехотілося, однак жага самовираження та післясмак феєричного визнання переконували його в пріоритетності піснетворення.

Восени того ж року він розпочав навчання в Анатолія Кос-Анатольського на композиторському відділенні Львівської консерваторії. Писав музику до вистави «Прапорноносці», постановку котрої здійснював незабутній Сергій Данченко. Ця праця стала першою заявкою про Івасюка як про серйозного композитора. Проте час підтвердив і неабияку значущість статусу людини-легенди української популярної пісні.

Із книжки Михайла Івасюка «Монолог перед обличчям сина» (Чернівці: Золоті литаври, 2000 рік):

«Володя любив осінню пору, якщо землю не спотворювала надокучлива сльота. Думки кружляли довкола навчального матеріалу, що тримав його прикутим до столу і піаніно. Він надавав заняттям першорядного значення, був зібраний внутрішньо, цілеспрямований і енергійний».

35 років тому, 1979-го, настала весна 30-річчя Володимира Івасюка – остання його весна, що у спогадах рідних видається найстрашнішою та найдовшою.

За плечима у Володі – лікарський диплом та понад 100 вокальних творів, більшість яких стали хітами, принесли шалену славу й любов шанувальників. Лишень «Червона рута» чога варта! На етапній межі четвертого десятик Володимир, як згадував його батько, критично ставився до здобутків, мовляв, зробив ще замало. Гаряче мріяв про написання опери, про яку казав: «Вона живе в моєму серці і мозку, хоч ще не зодягнена в словесні шати». Насправді рефлексії пісняра стосовно власних надбань стороннє око вбачає дещо утрируваними. Бо ж устиг надзвичайно багато.

Ніби поспішав жити, ніби відчував стрімкий відхід.

І це при тому, що шукання самодостатньої, зануреної в себе особистості супроводжувалися закамуфльованим цькуванням з боку системи. Вона не пробачала незалежності, мстилася вже знаному композитору за яскраве сяяння. Фатальній розв'язці життєвого сюжету передувала низка дивних подій. За словами Михайла Івасюка, Володимир зрозумів, що «десь за кулісами готують для нього якусь пастку». А одного сонячного дня на нього напали й намагалися покалічити три м'язисті суб'єкти.

Із книжки Михайла Івасюка «Монолог перед обличчям сина»:

«– Ти, Володю, може, дав привід тим паскудникам? У чому ж причина того нападу?..»

– Я вже дозрів для того, щоб бути розп'ятим на хресті. Тільки ще не знаю, на якій Голгофі стоятиме мій хрест.

– Це надто чорний гумор, сину. Нам треба про це поговорити.

– Про що?

– Про фасчес ді комбатіменто, яких ти повинен берегтися... І тепер, коли ще не призабулося. Л. І. Брежнєв, який передав тобі вітання, ввійде в історію тим, що він винайшов психарку для нормальних людей і анонімні падлючі групи, які ось нападають на намічені Добриком жертви, знущаються над

Володимир Івасюк і Софія Ротару. Перший спільний виступ на Чернівецькому телебаченні, 28 червня 1972 р.

*У мене є промовляючі
фрагменти де про мого
автора. Це була перша
Світлана Сергієвна
Кілієвич. Я не забув
де був, де, який був
її голос, який був
звук її голосу.*

ними, перестріваючи їх у темних під'їздах або навіть у сонячну днину. Цей прийом використовували міські розбійники в середні віки. Коли порядна чи багата людина хотіла пройти вулицею міста, то мусила вести за собою озброєну охорону. Цей прийом використовував на початку 20-х років Беніто Муссоліні. Його падлючі терористичні групи називалися, ти це знаєш, фасчес ді комбатіненто, тобто бойові групи. Від них походить слово фашизм. Вони тероризували робітників, які вимагали кращих умов життя».

24 квітня Володимир повернувся до Львова з Хмельницького, де працював у журі конкурсу молодіжної пісні. Чи здогадувався, що той день, коли востаннє бачив маму, позначить прірву між життям і смертю? Після незрозумілого телефонного дзвінка він пішов з дому і ніби під землю провалився. А більш як за три тижні його тіло знайшли у приміському лісі.

Наталія Колесніченко-Братунь (дочка поета Ростислава Братуня, з яким Івасюка зв'язували тісні творчі стосунки) раніше зазначала в інтерв'ю нашому виданню: «Доля неординарної особистості склалася трагічно. З'ясувати, хто «відкоригував» цю долю, – справа професіоналів. Не нам із вами влаштувати якесь слідство. Так, правда має бути повернута. То була, без сумніву, неприродна смерть. Але вдаватися до пікантних деталей, згадувати, хто що казав... Собі цього не дозволю» (Вісн. – 2009. – № 5).

Із книжки Михайла Івасюка «Монолог перед обличчям сина»:
«22 травня 1979 ховали Володю – Львів був зворохоблений. Хоч партійний ідеолог Д. А. Яремчук розпорядився, щоб працівники службових установ не покидали роботи, а студентам погрозив виключенням з вузів чи позбавленням стипендії за участь у похороні крामольного композитора... До будинку, в якому проживав Володя, прийшло добрих п'ятдесят ти-

сяч людей. І це була відповідь народу на реакційну політику керівників області. Вельми цікавий і інший факт. На похорон Володі приїжджали поїздами люди із сіл Львівщини та інших областей. Якщо люди були з вінками в руках, водії таксі запитували, для кого призначені їхні вінки, й коли прибульці називали ім'я Володимира Івасюка, то їм відчиняли дверцята і везли безкоштовно, не брали з них грошей. Незважаючи на всі зусилля «заборонщиків», о чотирнадцятій годині будинок композитора був оточений багатьма тисячами львів'ян та приїжджих з інших областей. Великий двір перед будинком, частини вулиць Маяковського, Полтавської та Мечникова були заповнені народом».

25 років тому, 1989-го, перший фестиваль «Червона рута» імені Володимира Івасюка в Чернівцях мав ефект урагану, що зносить з лиця землі все старе і дає надію на глобальне відродження. Так в Україні з новою силою заявили про себе популярна музика, рок, авторська пісня.

20 років тому, 1994-го, Володимир Івасюку посмертно присудили Державну премію України імені Т. Г. Шевченка.

15 років тому, 1999-го, у 50-й день народження композитора, в Чернівцях розчинив двері його Меморіальний музей.

5 років тому, 2009-го, Генеральна прокуратура України поновила розслідування причин і обставин загибелі Івасюка. У рік 60-го ювілею влада удостоїла його звання Героя України – також посмертно – за самовіддане служіння Україні на ниві національної музичної культури та

створення вершинних зразків української пісенної творчості.

Із книжки Михайла Івасюка «Монолог перед обличчям сина»:

«Володя прожив лише тридцять років. Але ті роки були напрочуд змістовні, осяяні мрією про добро і красу на землі. У житті він мав щастя від творчості, від того, що зла нікому не чинив, нікому не заздри і невтомно працював для своєї доби і свого українського народу, що дав йому сили бути виразником почуттів і дум свого покоління».

У свою чергу, ті, чий чайнянн Володимир Івасюк виражав, сприймали його слова як напутьтя:

*Коли поїдеш, любий друже,
Із краю гір, шовкових трав,
Візьми з собою мою пісню –
Я в неї щастя наспівав.*

Меморіальний музей у Чернівцях

Пам'ятник В. Івасюку у Львові

Факт

Володимир ІВАСЮК – український поет, композитор, виконавець. Народився 4 березня 1949 року в місті Кіцмані Чернівецької області в родині вчителів. 1966-го сім'я переїжджає до Чернівців. 1970-го Володимир пише пісні «Червона рута» і «Водограй». 1971-го «Червона рута» перемагає на I Всесоюзному фестивалі «Пісня-71». 1972-го «Водограй» визнано найкращою піснею в телевізійному конкурсі «Алло, ми шукаємо таланти!» та фестивалі «Пісня-72». Івасюк переселяється до Львова. 1974-го у складі радянської делегації їде на Міжнародний конкурс «Сопот-74», на якому Софія Ротару співає «Водограй» і перемагає. 1977-го Софія Ротару з піснею Івасюка «У долі своя весна» – знову найкраща на сопотському фестивалі. Виходить платівка-гігант «Пісні Володимира Івасюка виконує Софія Ротару». 1978-го на Всесоюзному конкурсі композиторів-консерваторів у Москві Володимир Івасюк отримує дипломи II ступеня за «Сюїту-варіації для камерного оркестру» та «Баладу про Віктора Хару». 24 квітня 1979 року виходить з дому й безслідно пропадає, після чого його знаходять повішеним у Брюховицькому лісі.